

החלטה בדבר מתן פטור בתנאים להסדרים כובלים בין השותפות במאגר הגז 'תמר' ובין צרכני גז טבעי

פתח דבר

לפניי תשע בקשות למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "החוק"), ביחס להסכמים לאספקת גז טבעי ממאגר הגז 'תמר' (להלן: "תמר" ו"ההסכמים" בהתאמה) שנחתמו בין השותפות בחזקת תמר: דלק קידוחים – שותפות מוגבלת ("דלק קידוחים"), אבנר חיפושי נפט – שותפות מוגבלת (להלן: "אבנר"), ישראל מקו נגב 2 – שותפות מוגבלת (להלן: "ישראל מקו"), דור חיפושי גז – שותפות מוגבלת (להלן: "דור") וחברת Noble Energy Mediterranean LTD. (להלן: "נובל") אשר ייקראו להלן יחד "שותפות תמר", לבין כל אחת מהחברות הבאות: או.פי.סי בע"מ; דוראד אנרגיה בע"מ; ג.י. פי גלובל פאוור בע"מ; אי.פי.פי. רמת גביראל בע"מ; אי.פי.פי. אלון תבור בע"מ; אי.פי.פי. דלק שורק בע"מ; אלון מרכזי אנרגיה ש.מ; פז בתי זיקוק אשדוד בע"מ ושני תעשיות נייר בע"מ (להלן יחד: "הצרכנים").

לאחר שבחנתי את ההסדרים ואת הכבילות המצויות בהם, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשווקים הרלוונטיים ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיזוגים, שוכנעתי כי עיקרם של ההסדרים אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, כי אין בהם כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרם וכי אינם פוגעים פגיעה של ממש בתחרות בשוק. מטעמים אלו ראויים ההסדרים לפטור לפי סעיף 14 לחוק, זאת בכפוף לשורה של תנאים ומהנימוקים שיפורטו להלן.

1. רקע

ביום 13 בנובמבר 2012 הכריז הממונה על הגבלים עסקיים על דלק קידוחים, אבנר, נובל, ישראל מקו ודור, ביחד ולחוד, כבעלות מונופולין באספקת גז טבעי שלא עבר תהליך הנזלה בישראל, בתקופה שתחילתה ביולי 2013 או במועד תחילת האספקה המסחרית ממאגר תמר, לפי המוקדם (להלן: "הכרזת המונופולין")¹.

בנוסף, המאגר המשמעותי הנוסף שהתגלה במים הכלכליים של ישראל, הוא מאגר לווייתן, נשלט על ידי אותם גורמים השולטים במאגר תמר.² זהו המצב הנוכחי גם ביחס לשני מאגרים קטנים יותר – כריש ותנין.³

מאגר תמר החל לספק גז טבעי בישראל בשנת 2013, אולם כבר במהלך שנת 2012 התקשרו שותפות תמר במערך הסכמים לאספקת גז טבעי (להלן: "הסכמי הגז"). חלק מהסכמים אלה

¹ ראו החלטת הממונה בדבר קיום מונופולין: דלק קידוחים שותפות מוגבלת יחד עם אבנר חיפושי גז ונפט שותפות מוגבלת, Noble Energy Mediterranean, ישראל מקו נגב 2 שותפות מוגבלת ודור חיפושי גז שותפות מוגבלת (13.11.2012) הגבלים עסקיים 500249.

² במאגר תמר מחזיקות נובל (36%), דלק קידוחים ואבנר (31.25%), ישראל מקו (28.75%) ודור (4%) במאגר לווייתן מחזיקות קבוצת דלק (45.34%), נובל (39.66%) וכן רציו חיפושי נפט (1992) – שותפות מוגבלת (15%) (להלן: "רציו").

³ מאגר "כריש" מצוי בשטח רישיון 364/אלון C ומאגר "תנין" מצוי בשטח רישיון 364/אלון A, רישיונות המוחזקים על ידי קבוצת דלק (52.95%) ונובל (47.05%).

הובאו לבחינת רשות ההגבלים העסקיים במסגרת בקשות לפטור בהתאם לסעיף 14 לחוק, ולאחר שנבחנו ניתן להם פטור מאישור בית הדין בכפוף לשורה של תנאים (להלן: "**החלטות הפטור הקודמות**").⁴ כפי שהובהר בהחלטות הפטור הקודמות, החשש התחרותי העיקרי שהעלו הסכמי הגז נגע לפגיעה בתמריצים של ספקי גז טבעי עתידיים להשקיע בחיפוש ובפיתוח מאגרים נוספים, נוכח התקשרות שותפות תמר בהסכמים ארוכי טווח, שבמסגרתם התחייבו צרכני הגז הטבעי לרכוש כמות מינימאלית של גז, באופן שעלול היה לחסום את מרבית הביקוש לגז טבעי במשק.

התנאים שנקבעו בהחלטות הפטור הקודמות נועדו להפיג את החשש האמור על-ידי שחרור חלק מהיקפי הביקוש לגז טבעי לתחרות בתקופה בה צפויים היו להיכנס המתחרים החדשים לשוק, בין באמצעות קיצור תקופת ההסכמים שמול מאגר תמר ובין באמצעות הפחתת כמות הגז הטבעי הנרכשת במסגרתם. זאת, תוך התחשבות באילוצי המימון של שותפות תמר – באשר לפיתוח מאגר הגז מן הצד האחד, ושל לקוחותיה – באשר להקמת תחנות כוח לייצור חשמל מן הצד השני.

כאמור, מערך השיקולים בקביעת פרקי הזמן לפתיחת הביקוש לגז טבעי לתחרות, התבסס על הערכת כניסתו של ספק גז טבעי נוסף לשוק בשנים 2018-2020, נוכח ההערכות ששררו ערב מתן החלטות הפטור הקודמות באשר למציאת ופיתוח שדות גז נוספים. התנאים בהחלטות הפטור הקודמות עוצבו כך שיענו על הצורך להבטיח ביקוש שיורי מספק לכניסתו לשוק של ספק גז עתידי, בראש ובראשונה ביקוש מצד חברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: "**חברת החשמל**"), צרכנית הגז הטבעי הגדולה והמשמעותית בישראל, וכן מצד יצרני חשמל פרטיים ומפעלי תעשייה.

הציפייה למציאתם של מאגרי גז נוספים על ידי גורמים בלתי קשורים ללווייתן ותמר הכזיבה עד כה. חיפושי גז שנערכו בשנים האחרונות על ידי גורמים שאינם קשורים לגורמים הדומיננטיים בתחום הסתיימו בכישלון.⁵

יחד עם זאת, ביום 16 באוגוסט 2015 התקבלה החלטת ממשלה מספר 476 בעניין "מתווה להגדלת כמות הגז הטבעי המופקת משדה הגז הטבעי "תמר" ופיתוח מהיר של שדות הגז הטבעי "לווייתן", "כריש" ו"תנין" שדות גז טבעי נוספים" (להלן: "**החלטת הממשלה**").⁶ במסגרת החלטת

⁴ ראו החלטות הממונה בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 להסדרים שבין שותפות תמר לבין - חברת החשמל לישראל בע"מ (14.6.12) **הגבלים עסקיים** 5001978; חברת דליה אנרגיות כח בע"מ (14.6.12) **הגבלים עסקיים** 5001976; אשדוד אנרגיה בע"מ ורמת נגב בע"מ מקבוצת אדלטק בע"מ (14.6.12) **הגבלים עסקיים** 5001977; חברת נייר חדרה בע"מ (20.8.12) **הגבלים עסקיים** 500216 וחברת משאב ייזום ופיתוח בע"מ (20.8.12) **הגבלים עסקיים** 500125.

⁵ רישיון 347/מירה" נמצא יבש ובהתאם לכך ננטש, ראו דיווח של הכשרת הישוב בישראל – אנרגיה בע"מ, מיום 16.9.2012: <https://www.magna.isa.gov.il/details.aspx?id=012734&reference=2012-01-239346>; רישיון 348/שרה" נמצא יבש ובהתאם לכך ננטש, ראו דיווח של הכשרת הישוב בישראל – אנרגיה בע"מ, מיום 20.10.2012: <https://www.magna.isa.gov.il/details.aspx?id=012734&reference=2012-01-259734>; רישיון 387/שמך" נמצא יבש ובהתאם לכך ננטש, ראו דיווח של שמן משאבי נפט וגז בע"מ, מיום 16.10.2013: http://maya.lase.co.il/bursa/report.asp?report_cd=849831-00&Type=Pdf; רישיונות 371/עדייתה", 372/ללה", 373/ייהב" ו-374/יועד", המהווים חלק מרישיונות פלאגיק פקעו ביום 1.9.2013 אולם המחזיקות הגישו בקשה לשנות את גבולות הרישיונות כך שיוחזרו למדינה, למעט רישיון יועד שלגביו הוגשה בקשה להארכת תקף, ראו דיווח של הזדמנות ישראלית – מקורות אנרגיה שותפות מוגבלת, דו"ח תקופתי לשנת 2014: http://maya.lase.co.il/bursa/report.asp?report_cd=955383-00&Type=Pdf.

⁶ החלטת ממשלה מספר 476 בעניין "מתווה להגדלת כמות הגז הטבעי המופקת משדה הגז הטבעי "תמר" ופיתוח מהיר של שדות הגז הטבעי "לווייתן", "כריש" ו"תנין" שדות גז טבעי נוספים" בכתובת: <http://www.pmo.gov.il/Secretary/GovDecisions/2015/Pages/dec476.aspx>.

הממשלה, הוחלט לפטור את השותפות במאגר לויתן מחלק מהוראות חוק ההגבלים העסקיים מכח סעיף 52 לחוק, בין היתר בתנאי שדלק ונובל ימכרו לצד שלישי ובלתי קשור את זכויותיהן במאגרי הגז הטבעי "כריש" ו"תנין" תוך זמן קצוב (סעיף ז' וכן נספח א' להחלטת הממשלה). ביום 17 בדצמבר 2015 חתם ראש הממשלה וממלא מקום שר הכלכלה על החלטת פטור לפי סעיף 52 לחוק.

על פי המידע שבפניי, הערכת הגורמים המקצועיים בממשלה היא כי לאחר השלמת העברת זכויותיהן של דלק ונובל במאגרים כריש ותנין, הלה צפויים להתחיל בהפקה מסחרית של גז טבעי בתוך פרק זמן של כארבע שנים. על כן וכפי שיפורט להלן, הגעתי לכלל מסקנה כי בכפוף לעדכון חלון הזמנים בו צפויה כניסתו של ספק גז טבעי נוסף למשק, התנאי אשר נקבע בהחלטות הפטור הקודמות המעניק אופציה לצרכנים להודיע על הפחתת כמות הגז בהסכם (להלן: "**חלופת הפחתת הכמות**"), ואשר נכלל בהסכמים שלפניי, צפוי להותיר ביקוש שיורי מספק לצורך הבטחת כניסתו של ספק חדש לשוק ויכולתו להתחרות על ליבם של צרכני הגז הטבעי מול שותפות תמר ושותפות לויתן.

כמו כן, קיימים הסכמים נוספים שהובאו לבחינתי, אשר משכם קצר יותר וכמויות הגז הטבעי שיסופקו במסגרתם נמוכות יותר והם עתידים לפוג עוד בטרם כניסתו הצפויה, כאמור, של שחקן נוסף לשוק הגז הטבעי (להלן: "**הסכמים קצרים**"). הסכמים אלה אינם מקימים חששות תחרותיים בהקשר של הותרת ביקוש שיורי מספק לצורך הבטחת כניסתו של ספק גז טבעי חדש לשוק ולכן, בכפוף לעמידתם ביתר התנאים שייקבעו בסיפא להחלטתי זו, הם אינם טעונים בקשת פטור מאישור הסדר כובל.

כפי שיובהר כעת, בחינת ההסכמים שבפניי מלמדת כי מתכונתם שונה במקצת מן ההסכמים מושאי החלטות הפטור הקודמות, וכי חלק מן ההבהרות שניתנו לשותפות תמר ביחס להחלטות הקודמות לא הוטמעו בהסכמים שלפניי כדבעי. להלן אעמוד על הכבילות שנותרו בהסכמים, ואת החשש שהן מקימות לפגיעה בתחרות.

2. הצדדים

השותפות בחזקת תמר:⁷

א. **דלק קידוחים ואבנר** - שותפויות מוגבלות הפועלות העוסקות בחיפוש, הפקה ומכירה של גז טבעי ונפט ונשלטות על ידי קבוצת דלק בע"מ (להלן: "**קבוצת דלק**"). לשותפויות זכויות בפרויקטים: 'ים תטיס', 'תמר', 'לויתן', 'תנין' ו'כריש'. כמו כן, לקבוצת דלק זכויות בפרויקט 'בלוק 12' הכולל את מאגר הגז 'אפרודיטה' הממוקם ברובו בשטח המים הכלכליים של קפריסין.

⁷ ראו החלטת הממונה בדבר פטור מאישור הסדר כובל לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסדר שבין דלק קידוחים (שותפות מוגבלת); אבנר חיפושי נפט וגז (שותפות מוגבלת); ישראל מקו נגב - 2 (שותפות מוגבלת); א.ס.טי.איקס (2000) (שותפות מוגבלת); דור חיפושי גז (שותפות מוגבלת) ודור כימיקלים בע"מ (22.8.06) **הגבלים עסקיים**, 5000445.

ב. **נובל** - הינה חברה הרשומה באיי קיימן והשייכת לקבוצת Noble Energy Inc. העוסקת בחיפוש, הפקה ומכירת גז טבעי ונפט בישראל וברחבי העולם. החברה היא בעלת זכויות ומשמשת כמפעילה בכל הפרויקטים בהם יש לדלק קידוחים ולאבנר זכויות.

ג. **ישראלמקו** - שותפות מוגבלת העוסקת בחיפוש, הפקה ומכירה של נפט וגז טבעי בישראל, והינה בעלת זכויות בפרויקטים 'תמר', 'דלית', 'שמשון' ו-'דניאל'.

ד. **דור** - שותפות מוגבלת הנשלטת על ידי חברת דור אלון בע"מ. לדור זכויות בפרויקטים 'תמר' ו-'דלית', ופעילותה כוללת בנוסף בעלות בתחנות דלק וכן שיווק ואספקה של מוצרי דלק, הן לתחנות הדלק והן ללקוחות מוסדיים, תעשייתיים ופרטיים.

הצרכנים:

רשימת הצרכנים שלעיל כוללת יצרני חשמל פרטיים, דוגמת חברת דוראד וחברת או.פי.סי, אשר הגז הטבעי משמש עבורם תשומה לייצור חשמל, המסופק דרך רשת החשמל הארצית ללקוחות פרטיים או לחברת החשמל לישראל בע"מ (להלן: "יח"פ"). יתר הצרכנים המופיעים ברשימה שלעיל הם מפעלי תעשייה עתירי אנרגיה, אשר הגז הטבעי משמש עבורם תשומה זולה וחלופית לדלקים כגון מזוט וסולר לצרכי ייצור אנרגיה, ובכלל זה הפקת קיטור, ייצור חום או חשמל, לשימוש הפרטי (להלן: "מפעלי התעשייה").

3. ההסדרים והכבילות בהם

ההסכמים מסדירים את תנאי אספקת הגז הטבעי בין שותפות תמר לבין הצרכנים, למשך תקופות הנעות בין חמש-עשרה לשש-עשרה שנים, כך שאספקת הגז הטבעי לצרכנים מתמר מכוחם צפויה להימשך גם לאחר כניסתו הצפויה של ספק גז טבעי לשוק, שכאמור צפויה להתרחש בתוך ארבע שנים ממועד העברת הזכויות של דלק ונובל במאגרים 'כריש' ו'יתניף'.⁸

המכנה המשותף להסכמים שבפני הוא שלגבי חלק מתקופת ההסכם, כמות הגז המסופקת לצרכנים נעשית במתכונת אספקה בלתי יציבה. נסביר.

כפי שפורט בהחלטות הפטור הקודמות, במסגרת ההסכמים נקבעו שתי מתכונות אספקה: מתכונת אספקה יציבה, לפיה שותפות תמר תספקנה לצרכנים כמות גז טבעי שנתית על בסיס יציב (Firm Basis) בחלוקה לכמות אספקה על בסיס שעות, יומי ושנתי כמפורט בכל אחד מההסכמים (להלן: "**אספקה במתכונת יציבה**"); ומתכונת אספקה בלתי יציבה (Interruptible), לפיה שותפות תמר תספקנה לצרכנים גז טבעי שלא על בסיס ידוע מראש (להלן: "**אספקה במתכונת בלתי יציבה**"). בכל אחד מההסכמים הוגדרו פרקי הזמן שבהם אספקת הגז הטבעי תהא על פי כל אחת משתי המתכונות הנ"ל. תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה תחל במועד אספקת הגז הטבעי

⁸ בהתאם לנספח א' להחלטת הממשלה בה"ש 6 לעיל, מועד העברת הזכויות של דלק ונובל במאגרים 'כריש' ו'יתניף' צפוי להתקיים בתוך 14 חודשים מהמועד המאוחר מבין שני האירועים הבאים: (1) הפעלת הסמכות לפי סעיף 52 לחוק ההגבלים העסקיים ו-(2) פרסום טיוטת הסדרה חדשה על ידי הממונה על הנפט בנוגע לתנאי הכשירות למפעיל מאגר גז טבעי.

לחברת דליה אנרגיות כח בע"מ (להלן: "**דליה**"), שכבר החלה,⁹ ותסתיים במועד שבו תורחב יכולת אספקת הגז הטבעי ממאגר תמר, או במועד בו שותפות תמר יודיעו לצרכנים כי ניתן יהיה לספק את כמויות הגז החוזיות על בסיס יציב, לפי המוקדם (להלן: "**תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה**").

על פי ההסכמים, במהלך תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה אספקת הגז הטבעי לצרכנים אלו היא בעדיפות משנית להתחייבויותיהן של שותפות תמר לאספקת גז טבעי על פי הסכמים קודמים עליהם חתמו, וכן להתחייבות לאספקת גז טבעי למספר צרכני גז טבעי של פרויקט ים תטיס' (להלן יחד: "**הסכמי אספקת הגז הקודמים**").¹⁰

כל אחד מההסכמים שבפניי כולל התחייבות מצד הצרכנים לשלם עבור כמות גז מינימלית אף בהיעדר צריכה בפועל בדמות תניית Take or Pay, בשיעור שבין 60%-80% מכמות מתואמת שנתית הקבועה בכל אחד מן ההסכמים. על פי ההסכמים, תניית ה-Take or Pay לא תחול במהלך תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה, אולם תמר רשאית, בחלוף פרק זמן מסוים שנקבע בהסכמים, לדרוש יישום תניית Take or Pay למשך שארית תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה, בכפוף להתאמות הנדרשות ביחס לכמות הגז הטבעי אשר טרם סופקה לצרכנים ובכפוף לכמות הגז הטבעי אשר ביכולתן של שותפות תמר לספק על בסיס יציב.

חלק מההסכמים כוללים תניה המגבילה את הצרכנים מלהתקשר עם ספקי גז אחרים במהלך תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה, ביחס לכמויות הגז הטבעי הכלולות בהם. על פי תניה זו, שותפות תמר רשאית לסיים את ההתקשרות עם הצרכנים, במידה שבמהלך תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה יתקשרו עם ספק גז אחר בהסכם לרכישת גז טבעי במתכונת אספקה יציבה למשך תקופה העולה על שנתיים.

כמו כן, בהסכמים שבפניי, בנוסחם הנוכחי, נכללת הוראה המתירה לצרכנים למכור במכירת משנה לצרכני רשת החלוקה¹¹ כמות גז טבעי לפי הגבוה מבין השניים: היקף של 15% מכמות הגז השנתית בהסכם, או, במצב שבו הצרכן לא ניצל את מלוא הכמות עליה התחייב הצרכן לשלם מתוקף תניית Take or Pay, הוא יוכל למכור גז טבעי במכירה משנית עד לכמות זו, אף אם כמות הגז שתותר לו למכור במכירה משנית תעלה על 15% מהכמות השנתית לאותה שנה.

בנוסף, על פי ההסכמים, האפשרות העומדת בפני הצרכנים למכור גז טבעי במכירת משנה היא לצרכני חלוקה בלבד.

⁹ כמפורט בהחלטות הפטור הקודמות, הפעלתה המסחרית של תחנת הכח של חברת דליה אנרגיות כח בע"מ (להלן: "**דליה**"), אשר החלה כבר במהלך שנת 2015, צפויה למנוע אספקת גז על ידי שותפות תמר לצרכני גז אחרים נוכח מגבלות הקיבולת של צינור אספקת הגז.

¹⁰ כמויות הגז הטבעי הנקובות בהסכמי אספקת הגז הקודמים הזוכים לעדיפות באספקת גז טבעי על פני ההסכם שבפניי הם הסכמי אספקת הגז בין השותפות ברישיון ים תטיס לבין החברות הבאות: חברת החשמל; חברת בתי זיקוק נפט בע"מ; פז בתי הזיקוק נפט אשדוד בע"מ; חברת נייר חדרה בע"מ; חברת מפעלי ים המלח בע"מ; וחברת אי.פי. פי דלק אשקלון בע"מ (להלן: "**הסכמי ים-תטיס**"), וכן הסכמי אספקת הגז בין השותפות ברישיון תמר לבין החברות הבאות: חברת החשמל בע"מ; דליה אנרגיות כח בע"מ; רמת נגב ואשדוד אנרגיה מקבוצת אדלסן בע"מ; משאב ייזום ופיתוח בע"מ; ונייר חדרה בע"מ.

¹¹ רשת החלוקה מוזנת על ידי מערכת ההולכה ומספקת גז טבעי בלחץ נמוך (עד 16 בר), בעיקר לאזורי תעשייה וצרכנים קטנים, והיא מתוכננת, מוקמת ומופעלת על ידי בעל רישיון חלוקה ומצויה בבעלותו ובאחריותו. בישראל קיימים סך הכל שישה אזורי רישיונות חלוקה במסגרתם מסופק גז טבעי למפעלי תעשייה וצרכנים קטנים.

4. השפעת ההסדר על התחרות

החששות התחרותיים שההסכמים מקימים קשורים בעיקרם לשוק הגז הטבעי ואספקתו, וזאת נוכח משכם הארוך של ההסכמים וכמות הגז שהצרכנים מתחייבים לרכוש במסגרתם מתוקף תניות ה-Take or Pay. החשש הוא שהסכמים אלה צפויים לחסום את מרבית הביקוש של הצרכנים לגז טבעי בשנים הקרובות ולהקשות בכך על כניסתו של ספק גז עצמאי נוסף למשק. חששות אלה והתנאים להפגתם, פורטו בהחלטות הפטור הקודמות, ואינני רואה צורך להרחיב על כך במסגרת החלטה זו, בין היתר נוכח הטמעת חלק מן התנאים שנקבעו שם בהסכמים דנן.

אף על פי שבכל אחד מההסכמים שבפניי הוטמע התנאי שנקבע בהחלטות הפטור הקודמות באשר להפחתת כמות הגז הטבעי הנצרכת על ידי הצרכנים (להלן: "ההודעה בדבר הפחתת הכמות"), הרי שבהתאם להחלטת הממשלה ולהערכות הגורמים המקצועיים בממשלה ביחס לכניסתו של ספק גז טבעי נוסף לשוק, יש לעדכן את חלון הזמנים ביחס למועד מתן ההודעה בדבר הפחתת הכמות. כך, חלף חלון הזמנים שנקבע בסעיף 1.1 לתנאי החלטות הפטור הקודמות, הצרכנים יוכלו למסור לשותפות תמר הודעה בדבר הפחתת הכמות בכל עת במהלך התקופה שראשיתה בתחילת השנה החמישית ממועד אספקת הגז הטבעי לכל אחד מהצרכנים וסיומה בתום השנה השביעית כאמור או בתקופה שבין ה-1 בינואר 2020 ועד ל-31 בדצמבר 2022, לפי המאוחר. חלון הזמנים המעודכן נסמך על ההערכה לפיה עד למועד זה תחל הפקת גז מסחרית במאגרים 'כריש' ו'תניף'. יחד עם זאת, מטבע הדברים מועד זה עשוי להתעדכן בהתאם להתפתחויות.

נוסף על האמור, בהחלטות הפטור הקודמות הוסברה בהרחבה החשיבות הקיימת בנסיבות הנוכחיות ביצירת שוק משני לגז טבעי, שבמסגרתו יוכלו צרכני הגז המשמעותיים להתחרות בשותפות תמר במכירת גז לצרכני רשת החלוקה, וכן תוארה החשיבות שבהענקת גמישות מסוימת לצרכני גז אלה. דברים אלה יפים לא רק ביחס למכירה משנית של גז טבעי לצרכני רשת החלוקה, אלא גם ביחס למכירה משנית לצרכני ההולכה.¹² על כן, על-פי התנאים שלהלן, לצרכנים יתאפשר למכור גז טבעי הן לצרכני רשת החלוקה והן לצרכני רשת ההולכה של הגז הטבעי, וזאת עד למיצוי כמות הגז הקבועה בתניית Take or Pay, ללא מגבלה ומבלי שינוי בתנאים המסחריים בהסכם.

בנוסף, מקום בו הפער בין כמות הגז הטבעי אותה מתחייב הצרכן לרכוש משותפות תמר מתוקף תניית Take or Pay לבין כמות הגז הטבעי שיצרוך צרכן הגז בפועל קטן מהכמות השווה למכפלת כמות הגז השנתית הקבועה בהסכם ב-15%, לצרכן יתאפשר למכור גז טבעי לצרכני הולכה וחלוקה בהיקף של לפחות 15% מכמות הגז השנתית הקבועה בהסכם, גם אם לצורך כך תחרוג כמות הגז הנצרכת מהכמות שנקבעה בתניית Take or Pay, במטרה לאפשר מכירה של גז בהיקף מינימלי על-ידי הצרכן. הכל, ללא שינוי בתנאים המסחריים שנקבעו בין הצדדים.

כן יובהר, כי כמות הגז הטבעי שתירכש ותימכר על ידי הצרכנים במכירת משנה תיחשב כצריכה עצמית לצורך חישוב הכמות המינימאלית לרכישה בתניית Take or Pay.

¹² רשת ההולכה מובילה את הגז בלחץ גבוה (מעל 16 בר) מנקודת האספקה היישר לאתרי הצרכנים הראשיים כגון תחנות כוח ומפעלי תעשייה גדולים, ואל מוקדי חלוקה שמהם ניתן לשווק את הגז לצרכנים משניים קטנים יותר.

להמחשת הדברים נביא דוגמה מספרית. נניח שכמות הגז השנתית הקבועה בהסכם היא BCM 1; שיעור ה-Take or Pay הוא 80% ולפיכך כמות הגז עליה הצרכן התחייב לשלם אף מבלי שצרך אותה בפועל היא BCM 0.8; כעת נניח מקרה בו כמות הגז שצרך הצרכן בפועל היא BCM 0.5. במקרה זה, הפער בין 0.8 ל-0.5 (BCM 0.3) גדול מ-15% מכמות הצריכה השנתית (0.15 BCM) והצרכן יהיה רשאי למכור במכירת משנה את כל הכמות שבפער (0.3 BCM). כמו כן, אותם 0.3 BCM ימכרו לצרכן באותם תנאים מסחריים שחלים על הרכישה לצריכתו העצמית ויחושבו כצריכה עצמית של אותו צרכן במסגרת ההתחשבנות שלו מול שותפות 'תמר' לגבי יישום תניית Take or Pay.

כעת נשנה הנחה אחת ונניח תחתיה שכמות הגז הטבעי שצרך הצרכן בפועל היא BCM 0.75, כך שהפער בין 0.75 ל-0.8 BCM (0.05 BCM) קטן מ-15% מכמות הצריכה השנתית (0.15 BCM). במקרה זה יהיה רשאי הצרכן למכור במכירת משנה 0.15 BCM שהם 15% מכמות הגז השנתית הקבועה בהסכם, וזאת מעבר לאותם 0.75 BCM אותם רכש לשימוש העצמי (ובסך הכל 0.9 BCM). גם במקרה זה אותם 0.15 BCM ימכרו באותם תנאים מסחריים שחלים על הרכישה לצריכתו העצמית ויחושבו כצריכה עצמית של אותו צרכן במסגרת ההתחשבנות שלו מול שותפות 'תמר' לגבי יישום תניית Take or Pay.

יצוין גם, כי שותפות תמר הבהירו בפניי כי הצרכנים אינם מחויבים לשלם עבור כמות גז שלא נצרכה על ידם בפועל, כך שאף אם צרכן הזמין כמות מסוימת והתברר כי שותפות תמר אינן יכולות לספק את הכמות הדרושה לו, הוא לא יהיו מחויב לצרוך ולשלם על אותה כמות.

לבסוף, לא שוכנעתי כי קיימת הצדקה להגביל את הצרכנים מלרכוש גז טבעי מספק גז טבעי אחר, בין אם במתכונת יציבה ובין במתכונת בלתי יציבה, במהלך תקופת האספקה במתכונת בלתי יציבה ובכלל. הגבלה זו מהווה פגיעה בתחרות שעשויה לקום בין שותפות תמר לבין שותפויות גז אחרות, ועל כן, מצאתי לנכון לאסור על הגבלה זו בהסכמים.

לאור האמור ולאחר שבחנתי את ההסדרים שלפניי, הגעתי למסקנה כי יש להעניק להם פטור בכפוף לתנאים אשר נועדו להפיג את החששות התחרותיים המתוארים לעיל.

5. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ולהעניק את הפטור המבוקש, בכפוף לתנאים המפורטים להלן:

א. הגדרות:

- "ההסכם" – הסכם לאספקת גז טבעי אשר נחתם עם כל אחד מהצרכנים לבין שותפות תמר, כפי שצורף לבקשת הפטור;
- "הכמות השנתית" – כמות הגז הטבעי השנתית אותה מתחייבות שותפות תמר לספק לצרכן בהתאם לקבוע בהסכם;
- "הממונה" – הממונה על הגבלים עסקיים;

"מאגר תמר" –

מאגר גז טבעי הנמצא בשטח חזקות תמר I/12 ודלית I/13;

"מועד אספקת הגז הטבעי" – מועד תחילת אספקה בפועל של גז טבעי לכל אחד מהצרכנים, לא כולל תקופת הניסיון וההרצה;

"צרכן" –

כל אחד מהבאים: או.פי.סי רותם בע"מ; דוראד אנרגיה בע"מ; ג"י. פי גלובל פאוור בע"מ; איי.פי.פי רמת גבראל בע"מ; איי.פי.פי אלון תבור בע"מ; איי.פי.פי דלק שורק בע"מ; אלון מרכזי אנרגיה ש.מ; פז בתי זיקוק אשדוד בע"מ ושניב תעשיות נייר בע"מ;

"שותפות תמר" –

1. "דלק קידוחים" – דלק קידוחים – שותפות מוגבלת;
  2. "אבנר" – אבנר חיפושי נפט – שותפות מוגבלת;
  3. "ישראלמקו" – ישראלמקו נגב 2 – שותפות מוגבלת;
  4. "דור" – דור חיפושי גז – שותפות מוגבלת;
  5. "נובל" – חברת Noble Energy Mediterranean LTD;
- וכן כל אדם המחזיק בזכויות נפט כמשמעות מונח זה בחוק הנפט, תשי"ב-1952 במאגר 'תמר', בהווה או בעתיד, ביחד ולחוד;

"תניית Take or Pay" – התחייבות צרכן הגז הטבעי לשלם עבור כמות שנתית מינימאלית של גז טבעי, אף בהיעדר צריכה בפועל;

ב. התנאים

1. לצרכן תעמוד האפשרות להודיע לשותפות תמר על בחירתו בדבר הפחתת כמות הגז הטבעי הנקובה בתניית ה-Take or Pay עד לכמות השווה למחצית מכמות הצריכה השנתית הממוצעת שלו בשלוש השנים שקדמו למועד ההודעה (להלן: "הפחתת כמות הרכישה"). הודעה על הפחתת כמות הרכישה תתאפשר בכל עת במהלך התקופה שסיומה מאוחר יותר מבין שתי התקופות שלהלן:

א. התקופה שמיום 31.12.2022 ועד ליום 1.1.2020;¹³
או

ב. התקופה שראשיתה בתחילת השנה החמישית ממועד אספקת הגז הטבעי וסיומה בתום השנה השביעית כאמור.

ההודעה על הפחתת כמות הרכישה תיכנס לתוקף לאחר שנה ממועד מתן הודעה כאמור ועד לסוף תקופת ההסכם.

עם קביעת הכמות המינימלית עליה יחוייב הצרכן לשלם בהתאם להפחתת כמות הרכישה, תעודכנה כמות הגז השנתית וכמות הגז הכוללת בהסכם.

¹³ המועד המנוי בס"ק אי' יותאם על ידי הממונה ככל שיקבע שהתקיים שינוי נסיבות.

2. מבלי לגרוע ומבלי לשנות מכל הוראה אחרת בהסכם המתירה לצרכן למכור גז טבעי שרכש משותפות תמר, יחולו ההוראות הבאות:

ג. לצרכן יתאפשר למכור גז טבעי שרכש משותפות תמר במכירה משנית בכפוף להוראות הבאות:

(1) אם הפער בין הכמות הקבועה בתניית Take or Pay לכמות שתידרש לצרכן לשימושו העצמי קטן ממכפלת הכמות השנתית ב-15%, יוכל הצרכן לחרוג מהכמות הקבועה בתניית Take or Pay, באופן שיאפשר לו למכור גז טבעי במכירה משנית בהיקף של לפחות 15% מהכמות השנתית לאותה שנה.

(2) לא ניצל הצרכן את מלוא הכמות הקבועה בתניית Take or Pay, יוכל הצרכן למכור גז טבעי במכירה משנית עד לכמות הקבועה בתניית Take or Pay, וזאת אף אם כמות הגז שתותר לו למכור במכירה משנית תעלה על 15% מהכמות השנתית לאותה שנה.

(3) הצדדים לא יחילו כל מגבלה על מחיר המכירה בו ימכור הצרכן את הגז הטבעי במכירה משנית.

ד. כמות גז טבעי שתרכש ותימכר על ידי הצרכן לצדדים שלישיים תיחשב כצריכה עצמית לצורך חישוב הכמות המינימאלית לרכישה על פי תניית Take or Pay.

3. לא תחול על הצרכן כל מגבלה בנוגע לרכישת גז טבעי מכל ספק גז טבעי אחר.

4. תנאי החלטה זו לא יביאו לשינוי שאר תנאי ההסכם בכל דרך שהיא אשר מרעה את מצבו של הצרכן, ובכלל זה לא ישונו לרעתו המחיר ותנאי התשלום, תנאי האספקה ומועדיה, כמויות האספקה, הוספת הגבלות על מכירת גז לצדדים שלישיים וכד'.

5. שותפות תמר לא תתקשרנה, במישרין או בעקיפין, בכל הסכם לאספקת גז ממאגר 'תמר' ללא קבלת היתר ממערך הפיקוח על הגבלים עסקיים.

6. התעורר ספק בדבר פרשנותם או תחולתם של תנאים אלו, יובא הדבר להכרעת הממונה.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

אורי שוורץ

הממונה על הגבלים עסקיים (בפועל)

ירושלים, ט"ו טבת תשע"ו

27 בדצמבר 2015